

Yttrande

Datum
2026-02-26

Diarienummer
3.3.17-20944/2025

Regeringskansliet
Landsbygds- och
infrastrukturdepartementet
Stockholm

Jordbruksverkets yttrande på remiss av vissa redovisade regeringsuppdrag om säl och skarv

Ert diarienummer: LI2025/02064

Jordbruksverket har beretts tillfälle att yttra sig över de ovan rubricerade förslagen.

Nedan följer Jordbruksverkets yttranden på förslagen i de olika redovisade regeringsuppdragen i samma följordning som i remissunderlaget.

Naturvårdsverkets delredovisning, NV-25-002592

Jordbruksverket tillstyrker Naturvårdsverkets förslag i delredovisningen då både säl och skarv har en påverkan på yrkesfiske, vattenbruk och fiskbestånd som vi tidigare har grundligt redogjort för i Jordbruksverkets yttrande (Jordbruksverkets Dnr 5.2.17-02077/2025-1) gällande Naturvårdsverkets beredning om jakt på sälarterna 2025.

Jordbruksverket ser även positivt på förslag om utvidgad anmälningsskyldighet och system för återrapportering av jaktresultat för att möjliggöra förbättrad systematiserad uppföljning för att utvärdera och följa upp jaktens effekter inom förvaltningen.

Jordbruksverket ser, i likhet med Naturvårdsverket, att det är önskvärt att regeringen förtydligar hur ansvariga myndigheter ska förhålla sig till de rekommendationer som tagits fram inom ramen för HELCOM.

Naturvårdsverkets PM om förutsättningar för att försvaga eller upphäva sälskyddsområden

PM:et är en del i Naturvårdsverkets vägledning till länsstyrelserna i Gävleborgs, Södermanlands, Skåne och Västra Götalands län och redogör kortfattat för de juridiska förutsättningarna för att försvaga skyddet av eller helt upphäva sälskyddsområden.

Jordbruksverket har inga synpunkter på Naturvårdsverkets PM.

Länsstyrelsen i Stockholms redogörelse på regeringsuppdraget att analysera pågående åtgärder för att förebygga skada orsakad av säl och skarv.

Länsstyrelsernas uppfattning är att licens- respektive skyddsjaksbeslut på säl ska återställas till 2021/2022 års nivåer samt att den regionala uppdelningen av kvoten på gråsäl tas bort.

Jordbruksverket instämmer i länsstyrelsernas uppfattning gällande större jaktkvot på säl och att inte ha en regional uppdelning på jaktkvoterna, något som Jordbruksverket bland annat har framfört i yttranden (Jordbruksverkets Dnr: 5.2.17-22451/2025-1 och Dnr 5.2.17-02077/2025-1) gällande Naturvårdsverkets samråd inför beredning av jakt på Sveriges sälarter 2026 och 2025.

Jordbruksverket delar även länsstyrelsernas uppfattning om att det utöver licensjakt på gråsäl behöver beslutas om skyddsjakt i vissa fredningsområden för fisk. Jordbruksverket har tidigare efterfrågat en kartläggning för att undersöka behovet av att i högre grad möjliggöra jakt av problemindivider av säl i olika naturskyddsområden där fiske är tillåtet och konflikter är bekräftade i vårt yttrande till Naturvårdsverkets ”Samråd inför Naturvårdsverkets beslut om licensjakt på gråsäl 2024” (Jordbruksverkets Dnr: 5.2.17-04384/2024).

Jordbruksverket anser att det är problematiskt att säl tar sig upp i sötvattensområden där de orsakar skada på både fiskbestånd och fiske. Jordbruksverket tillstyrker därför länsstyrelsernas förslag om att skyddsjakt på eget initiativ ska få införas i sådana sötvattensområden och att jakten ska få bedrivas året runt för att skydda insjöfiskeriet samt yrkesfisket som är viktigt både i fredstid och utifrån ett beredskapsperspektiv. Detta bör särskilt kunna beaktas för områden som är geografiskt åtskilda från kutningsplatser.

Jordbruksverket tillstyrker förslaget att skyddsjakt efter skarv på enskilda initiativ bör utökas och utformas för att även skydda vissa fiskbestånd då skarv har en påverkan på känsliga fiskbestånd^{1,2,3}. Detsamma gäller länsstyrelsernas förslag att Naturvårdsverket i samverkan med länsstyrelserna bör ta fram en vägledning till länsstyrelserna om hur skarvpopulationen praktiskt kan regleras på effektivast möjliga sätt. Jordbruksverket tillstyrker även länsstyrelsernas förslag att det ska tas fram regionala förvaltningsplaner för skarv i de områden där sådana saknas.

Jordbruksverket instämmer i länsstyrelsernas analys om behovet av att samla förvaltningen av säl hos en myndighet. Jordbruksverket har tidigare framfört denna ståndpunkt i yttrande (Jordbruksverkets Dnr: 5.1.17-10908/2025) över betänkandet ”En ny nationell myndighet för viltförvaltning (SOU

¹ Hansson, S., Bergström, U., Bonsdorff, E., Härkönen, T., Jepsen, N., Kautsky, L., Lundström, K., Lunneryd, S-G., Ovegård, M., Salmi, J., Sandek, D. och Vetemaa, M. (2017). Competition for the fish – fish extraction from the Baltic sea by humans, aquatic mammals and birds. ICES Journal of Marine Science, 75(3), s. 999–1008.

² Säterberg T., Jacobson P., Ovegård M., Rask J., Östergren J., Jepsen N., Florin A-B. (2023) Species- and origin-specific susceptibility to bird predation among juvenile salmonids. Ecosphere. 2023;14:e4724. <https://doi.org/10.1002/ecs2.4724>

³ Jepsen N., & Rasmussen G. (2024). Stream Salmonids on the Cormorant (*Phalacrocorax carbo*) Menu. In J. Lobon-Cervia, P. Budy, & R. Gresswell (Eds.), *Advances in the Ecology of Stream-Dwelling Salmonids* (pp. 241–254). Springer International Publishing. https://doi.org/10.1007/978-3-031-44389-3_11

2025:50)". I yttrandet lyftes bland annat att vilt är en viktig resurs för Jordbruksverkets målgrupp, samtidigt som viltet också orsakar kostsamma skador för jordbruket och fisket och att Jordbruksverket ser positivt på att ansvaret för de marina däggdjuren förs över till Viltförvaltningsmyndigheten. Det skulle innebära en mer sammanhållen förvaltning av säl då en enda myndighet föreslås ansvara för förvaltningsplaner och beslut om jakt. I dagsläget är det långa handläggningstider för jaktbeslut om skydds jakt på säl. Om både jaktbeslut och förvaltningen av säl finns samlat under en myndighet bör det möjliggöra en skyndsam handläggning av skydds jaktbeslut. Om en Viltförvaltningsmyndighet inte inrättas ställer sig Jordbruksverket bakom länsstyrelsernas förslag att Naturvårdsverket får ansvaret för att förvalta Sveriges sälarter.

Jordbruksverket välkomnar förslag om stärkt samverkan både inom och mellan berörda myndigheter i frågor rörande säl och skarv.

Länsstyrelserna förespråkar att bidraget för destruktion av säl ska ändras så att andra organisationer ska ges möjlighet att ansöka om bidraget med samma förutsättningar som länsstyrelserna. Länsstyrelserna menar att en sådan ändring kommer att öka antalet ansökningar och de beräknar den totala kostnaden till 5 miljoner konor under innevarande programperiod.

Jordbruksverket genomförde en programändring 2025 där vi möjliggjorde för länsstyrelserna att söka medel inom åtgärden "Ersättning för hantering av fällda sälar" inom Havs-, fiskeri- och vattenbruksprogrammet 2021–2027, där tidigare endast företag kunnat söka stöd. Av den totala budgeten på 3 miljoner kronor var redan 62 % beviljat den 31 december 2025. Om regeringen anser att det är viktigt att ytterligare förändringar av åtgärden genomförs, kommer Jordbruksverket se över möjligheterna att förändra åtgärden.

Jordbruksverket ser just nu över upplägg för utlysning av åtgärden "Kompetensutveckling och bilda nätverk inom fiske" inom fiske Havs-, fiskeri- och vattenbruksprogrammet 2021–2027. I detta sammanhang har Jordbruksverket noterat länsstyrelsernas efterfrågan på en utlysning för nätverk med inriktning på arbete med skadegörande vilt på fiskbestånd med en omfattning på minst 10 miljoner kronor.

Länsstyrelserna förespråkar att handelshindret på sälprodukter tas bort som ett sätt att öka incitamenten att jaga säl. Jordbruksverket har lyft denna fråga och lämnat underlag till EU-kommissionen gällande upphörande av sälhandelsförbudet, alternativt ett undantag för Sverige om förbudet inte kan lyftas. Jordbruksverket fortsätter att arbeta för ett upphävande av förbudet i relevanta forum.

Jordbruksverket delar länsstyrelsernas uppfattning om vikten av att vidtagna åtgärder inom förvaltningen kopplas till mätbara mål och uppföljningsprogram.

Länsstyrelserna lyfter att i utarbetandet av ett nationellt program för Havs-, fiskeri- och vattenbruksprogrammet 2028–2034 är det av stor vikt att åtgärder för att minska den negativa påverkan på fiskbestånden från säl och skarv blir en del av stöden. De beräknar kostnaden till 50 miljoner kronor med rätt utformande av stöd. Jordbruksverket kommer att ta med oss detta i arbetet med utformandet av nästa program i dialog med regeringen.

Länsstyrelsernas översyn av salskyddsområden som inte längre är nödvändiga för att upprätthålla gynnsam bevarandestatus för säl

Jordbruksverket anser att det är eftersträvansvärt att möjliggöra för jakt av säl i den mån det är möjligt. Vi besitter dock inte regional kunskap om Gävleborgs, Södermanlands, Skånes och Västra Götalands läns förutsättningar att ta bort inte längre nödvändiga salskyddsområden och kan därmed inte yttra oss om länens redovisningar.

I detta ärende har ställföreträdande generaldirektören Olof Johansson beslutat. Elin Gunve har varit föredragande. I den slutliga handläggningen har också ställföreträdande chefsjuristen Håkan Jöngren, Maria Gustafsson, Cecilia Landström, Olof Landgren, Lotta Nordensten och Therese Lundin deltagit.

Olof Johansson

Elin Gunve

Yttrandet har signerats digitalt och saknar därför namnunderskrifter.

Bilagor

Dnr 5.2.17-04384/2024 Jordbruksverkets yttrande gällande licensjakt på gråsäl 2024–2025

Dnr 5.2.17-02077/2025-1 Jordbruksverkets yttrande gällande Naturvårdsverkets beredning om jakt på sälarterna 2025

Dnr 5.2.17-22451/2025-1 Jordbruksverkets yttrande gällande Naturvårdsverkets samråd inför beredning av jakt på Sveriges sälarter 2026

Kopia till

li.fjr@regeringskansliet.se

Bilaga 1 Dnr 5.2.17-04384/2024 Jordbruksverkets yttrande gällande licensjakt på gråsäl 2024–2025

Yttrande

Datum
2024-03-28

Diarienummer
5.2.17-02077/2025-1

Regeringskansliet
Landsbygds- och
infrastrukturdepartementet
Stockholm

Jordbruksverkets yttrande gällande licensjakt på gråsäl 2024–2025

Ärendenummer NV-06511-23, NV-00856-24, NV-00855-24

Jordbruksverket har erbjudits möjlighet att lämna synpunkter på Naturvårdsverkets förslag till beslut om licensjakt på gråsäl samt beslut om skyddsjakt på knubbsäl och vikare. Jordbruksverket avstyrker samtliga förslag, utom ett, mot bakgrund av den negativa påverkan som de kommer att få på både svaga fiskbestånd och långsiktigt hållbara fiskeri- och vattenbruksnäringar. Utgångspunkterna för vår bedömning redovisas i detta yttrande. Naturvårdsverket föreslår att 500 tillåtna gråsäl ska få fällas inom licensjakt under 2024 och början av 2025. Kvoten gäller inom svenskt territorium i Östersjön. Till skillnad från förra årets beslut föreslår Naturvårdsverket att endast besluta om skyddsjakt efter ansökan på knubbsäl och vikarsäl av de som riskerar att drabbas av skada. Myndigheten tar därmed inte beslut om skyddsjakt på eget initiativ. Skyddsjakt blir aktuellt på dessa arter efter ansökan från enskild.

Jordbruksverket bedömer att Naturvårdsverkets förslag på en minskad kvot till 500 individer av gråsäl är ett problem för yrkesfiskets och vattenbrukets näringar. Enligt samrådsunderlaget från Naturvårdsverket finns det 55 000 – 73 000 individer av gråsäl i Östersjön vilket är fem till sju gånger mer än minsta gräns enligt Helsingforskommissionen, som föreslår att det undre referensvärdet för antalet gråsäl, knubbsäl och vikare bör ligga på minst 10 000 individer per art. Då de tre sälarterna befinner sig över den minsta populationsnivån samtidigt som fisket och vattenbruket lider ekonomisk skada och flera viktiga fiskarter har svaga bestånd är det av yttersta vikt för ett balanserat ekosystem att säl förvaltas inom de ekosystembaserade förvaltningsplanerna för EU:s vatten och inte hanteras vid sidan av dessa.

1. Skador och övrig påverkan orsakad av säl

Läget för svenskt fiske är fortsatt allvarligt och Jordbruksverket anser att de stora sälpopulationerna runt Sveriges kuster har en fortsatt negativ ekonomisk påverkan för yrkesfisket, vattenbruket samt sportfisket. Det är därför viktigt att förvaltningen av säl blir en del av den ekosystembaserade förvaltningen och inte hanteras som en separat förvaltningsdel. Säl har en negativ påverkan för

återhämtningen⁴ av vissa fiskbestånd genom predation⁵ samt att säl är värdjur för sälmask (*Pseudoterranova decipiens*) och levermask (*Contracaecum osculatum*) som bland annat drabbar torsken hårt i Östersjön⁶. Problematiken som Jordbruksverket redogjorde i vårt yttrande 2022 (diarienummer 5.2.17-02176/2022) kvarstår.

Det behövs ett uppdaterat underlag för omfattningen av skador på fisket orsakade av säl, vilket senast gjordes av Havs- och vattenmyndigheten år 2013. Även förbättrad information om antalet bifångade sälar per år är önskvärd.

2. Antal sälar som får fällas i respektive geografiskt område

Enligt underlaget till samrådet uppskattas den totala gråsälspopulationen vara 55 000 – 73 000 individer i hela Östersjön, med en tillväxthastighet på 4,9 % i snitt från 2003–2023. Gråsälbestånden har minskat i Sveriges kärnområde i Stockholms, Södermanlands och Östergötlands län och sälarna har visat en större känslighet för störningar än tidigare. HaV anser därför att högst 500 gråsälar ska tillåtas fällas inom svenskt territorium i Östersjön. Beslutet om licensjakt på gråsäl för perioden 2023 fram till början av 2024 innebar redan en minskning med 500 individer jämfört med 2022 års kvot på 2 000 gråsälar. Att föreslå en minskning på ytterligare 1 000 individer, till att endast omfatta 500 gråsälar när populationen består av 55 000 till 73 000 individer samtidigt som gräsälen fortsatt har en stor negativ påverkan på svenskt fiske och vattenbruk ställer sig Jordbruksverket frågande till. Påverkan på vattenbruket är i form av ökad stress på fisken, skador på nät samt fisk. Av den kvot på 1 500 individer har 727 individer fällts fram till den 28 mars 2024. Jordbruksverket föreslår en licensjakt på 1 500 gråsälar likt förra års beslut då en så låg kvot inte kan anses medföra en negativ påverkan på beståndets fortsatta tillväxt.

Naturvårdsverket skriver i sitt underlag att det framgår från inventeringen av knubbsäl för 2023 att antalet knubbsälar i Skagerrak beräknas till cirka 6 000–7000 individer. I Kattegatt beräknas antalet knubbsälar till runt 13 000–14 000 i den för Sverige och Danmark gemensamma populationen. I södra Östersjön räknas antalet knubbsälar till cirka 2 000 som rör sig i svenska och danska vatten och i Kalmarsund 3 000 individer. Fortsatt skriver Naturvårdsverket att knubbsälens bestånd i den svenska delen av Kattegatt och i Skagerrak har minskat kraftigt de senaste åren. Knubbsälspopulationerna i Kalmarsund och i sydöstra Östersjön ökar men når inte HELCOM:s

⁴ Neuenhoff, R.D, Swain, D.P., Cox, S.P., McAllister, M.K., Andrew W. Trites, A.W., Walters, C.J. and Hammill, M.O. 2019. Continued decline of a collapsed population of Atlantic cod (*Gadus morhua*) due to predation-driven Allee effects. *Can. J. Fish. Aquat. Sci.* 76: 168–184. doi.org/10.1139/cjfas-2017-0190

⁵ Hansson, S., Bergström, U., Bonsdorff, E., Härkönen, T., Jepsen, N., Kautsky, L., Lundström, K., Lunneryd, S-G., Ovegård, M., Salmi, J., Sandek, D. och Vetemaa, M. (2018). Competition for the fish – fish extraction from the Baltic sea by humans, aquatic mammals and birds. *ICES Journal of Marine Science*, 75(3), s. 999-1008.

Bryhn m.fl. 2020. SLU Aqua. ”Kunskapsunderlag om möjliga icke-torskfiskerelaterade åtgärder för att torskbestånd ska bevaras och återhämta sig i svenska vatten”. <https://pub.epsilon.slu.se/17101/>

⁶ Haarder, S., Kania, P.W., Galatius, A. & Buchmann, K. (2014). Increased *Contracaecum osculatum* infection in Baltic cod (*Gadus morhua*) livers (1982–2012) associated with increasing grey seal (*Halichoerus gryphus*) populations. *Journal of Wildlife Diseases* 50, 537–543.

Zuo S, Kania PW, Mehrdana F, Marana MH, Buchmann K. (2017). *Contracaecum osculatum* and other anisakid nematodes in grey seals and cod in the Baltic Sea: molecular and ecological links. *J Helminthol.* 2017: 1–9.

lägsta nivå för jakt. Därför anser HaV att skyddsjakt bara ska tillåtas i enskilda fall och efter ansökan från den som riskerar att drabbas av skada i Kattegatt och Skagerrak. Vidare anser HaV att ingen jakt bör tillåtas i Kalmarsund och sydöstra Östersjön. Beslutet om licensjakt på knubbsäl för perioden 2023 fram till början av 2024 låg på 630 individer varav 195 individer var fällda fram till den 28 mars 2024. Jordbruksverket anser att beslut om licensjakt om 300 individer ska medges för knubbsäl i Kattegatt och Skagerak, då knubbsäl fortsatt är ett problem för fisket samt återhämtningen av svaga fiskbestånd och att en kvot på 300 individer inte skulle riskera att motverka att beståndet rör sig mot god bevarandestatus. Bakgrunden till detta är att populationen klarar kravet på att antalet individer ska ligga över den populationsstorlek som säkerställer en tillräcklig hög genetisk variation inom populationen.⁷

Enligt underlaget från Naturvårdsverket har populationen av vikaresäl i Bottniska viken haft en tillväxt på 4,6 % per år fram till 2012 och efter det har variationen i inventeringsresultaten ökat betydligt, vilket har inneburit att det inte varit möjligt att följa populationstrenden. Den totala populationen uppskattades överstiga 20 000 individer år 2015. Sedan dess går det inte att fastställa om beståndet har fortsatt öka eller minskat. Det finns dock inga tecken på en kraftig minskning. Vikare är särskilt utsatt för pågående klimatförändringar, med stor negativ inverkan på artens möjlighet att överleva på sikt. Havs- och vattenmyndigheten anser därför att maximalt 30 vikare bör tillåtas fällas under året. Naturvårdsverket överväger ingen skyddsjakt på vikarsäl på myndighetens eget initiativ. Jordbruksverket ifrågasätter detta förslag. Beslutet om skyddsjakt på vikaresäl för perioden 2023 fram till början av 2024 låg på 350 vikare varav 170 individer var fällda fram till den 28 mars 2024. Jordbruksverket anser att skyddsjakt på 200 vikare bör beviljas då det fortsatt är ett problem för fisket och att en kvot på 200 individer inte skulle riskera att motverka att beståndet rör sig mot gynnsam bevarandestatus. Bakgrunden till detta är att populationen klarar kravet på att antalet individer ska ligga över den populationsstorlek som säkerställer en tillräcklig hög genetisk variation inom populationen.⁸

2.1. Antal gråsäl under licensjakt samt område för detta

Då gråsäl fortsatt är ett stort problem för flera blåa näringar samt vissa svaga fiskbestånd som exempelvis torsk och gädda anser Jordbruksverket att en licensjaktskvot på 500 individer är för låg. Vi föreslår därför att kvoten behålls på samma nivå som i förra årets licensjaktsbeslut på 1 500 individer.

2.2. Jakt på knubbsäl

I årets samrådsunderlag från Naturvårdsverket övervägs ingen licens- eller skyddsjakt på knubbsäl på myndighetens eget initiativ. Jordbruksverket ifrågasätter detta förslag. Jordbruksverket anser att beslut om licensjakt om 300 individer bör medges för knubbsäl i Kattegatt och Skagerak då en kvot på 300 individer inte skulle riskera att motverka att beståndet rör sig mot god bevarandestatus. Fortsatt föreslår

⁷ Dnr 3026-2023 remiss gällande statusbedömning havsmiljön. Samrådsrapport Bedömning av miljötillstånd och socioekonomisk. Havs- och vattenmyndigheten 2023

⁸ Dnr 3026-2023 remiss gällande statusbedömning havsmiljön. Samrådsrapport Bedömning av miljötillstånd och socioekonomisk. Havs- och vattenmyndigheten

Jordbruksverket att en analys genomförs för att se om en medgiven licensjakt på 300 individer under perioden 2024–2025 har en påtaglig påverkan på populationens tillväxt. Om beslut av jakt genomförs föreslår Jordbruksverket att det ska gälla för de områden som tilläts licensjakt under 2023 års beslut från Naturvårdsverket.

2.3. Jakt på vikare

I årets samrådsunderlag från Naturvårdsverket övervägs ingen skyddsjakt på vikarsäl på myndighetens eget initiativ. Jordbruksverket ifrågasätter detta förslag. Jordbruksverket anser att skyddsjakt på 200 vikare bör beviljas då en kvot på 200 individer inte skulle riskera att motverka att beståndet rör sig mot god bevarandestatus. Jordbruksverket efterfrågar en analys för att se om en medgiven skyddsjakt på 200 individer under perioden 2024–2025 har en påtaglig påverkan på populationens tillväxt. Om beslut av skyddsjakt genomförs föreslår Jordbruksverket att det ska gälla för de områden som tilläts för vikare under 2023 års beslut från Naturvårdsverket.

3. Jakttider samt områden och tid för inventering

Jordbruksverket tillstyrker den jakttid som Naturvårdsverket föreslår. Av djurskyddsskäl anser Jordbruksverket att de sälar som fålls i största möjliga mån ska samlas in och föras till land för att säkerställa att djuren har dött och inte bara skadeskjutits.

4. Annan lämplig lösning

Jordbruksverket menar att problemen med sälskador, både synliga och dolda, fortsatt är så pass stora för långsiktigt hållbart fiske, vattenbruk och potentiellt för svaga fiskbestånd som exempelvis torsk och gädda att det inte finns någon annan lämplig lösning än licensjakt och skyddsjakt på Sveriges sälpopulationer. Sälén måste hanteras inom ekosystembaserad förvaltning och inte satt utanför som en egen entitet. Detta för att skydda fredningsområden för fisk, lekplatser och viktiga fiskbestånd samt de blå näringarna. Vattenbruksanläggningar är oftast immobila och kontinuerliga och det har visat sig att sälskrämmor inte alltid fungerar vid dessa anläggningar. I viss mån kan förstärkta skyddsnet ge skydd vid vattenbruksanläggningar. Skador från säl uppkommer trots skyddsåtgärder och det saknas därför även för dessa näringsidkare ett rimligt alternativ till skyddsjakt av säl på dessa anläggningar.

Jordbruksverket förutsätter att skyddsjaktsansökningar som kommer att göras av näringsidkare hanteras skyndsamt.

5. Rutiner för och omfattning av bärgning och provtagning

Jordbruksverket har inte information om varför bärgningen har minskat, men har sedan tidigare dialoger med fisket, jägare och forskningen vetskap om att jakten är tung, svår och dyr och att sälén oftast sjunker när den väl är fålld. För att få bukt på problematiken med minskad bärgning samt att öka kvotnyttjandet av säl ser Jordbruksverket över utvecklingsmöjligheter för åtgärden ”Ersättning för fållda sälar” inom Havs-, fiskeri- och vattenbruksprogrammet 2021–2027. Jordbruksverket arbetar

även för att lyfta sälhandelsförbudet eller att få till ett undantag för Sverige om sälhandelsförbudet inte kan tas bort inom EU. Detta för att öka andelen bärgad säl samt ur ett djuretiskt perspektiv då det är orimligt att inte nyttja de djur som fålls inom svensk jaktlagstiftning. Produkter från säl har en lång hållbarhet och tålighet och rimmar väl med ökad miljömedvetenhet samt ur ett beredskapsperspektiv.

6. Uppföljning av licensjaktens effekter 2023

Jordbruksverket anser inte att en så pass låg kvot på 500 individer är tillräcklig för att minimera skadorna som gråsälén förorsakar på olika fiskarter samt fiskets och vattenbrukets näringar. Jordbruksverket anser även att knubbsäl har en negativ påverkan på fiskarter samt fiskets och vattenbrukets näringar varför en nollkvot är helt orimlig. Jordbruksverket anser att det finns ett stort utrymme för ett större uttag av gråsäl än de 1 500 som vi föreslår i detta yttrande, men ser just nu inte att ett större kvotnyttjande är rimligt utifrån sälhandelsförbudets restriktioner. Vidare anser Jordbruksverket att det är möjligt att ta beslut om licensjakt på knubbsäl enligt ovan förslag för att minimera skadorna för de blå näringarna och med hänsyn till balanserade ekosystem.

7. Återrapportering och utvärdering av skyddsjakten på vikare 2023

Jordbruksverket anser även att vikarsäl har en negativ påverkan på fiskarter samt fiskets och vattenbrukets näringar varför en nollkvot är orimlig. Vidare anser Jordbruksverket att det är möjligt att ta beslut om skyddsjakt på vikarsäl enligt ovan förslag för att minimera skadorna för de blå näringarna och med hänsyn till balanserade ekosystem.

8. Övrigt

Kollapsen av Östersjötorsken och tillbakagången av flera andra viktiga fiskarter beror på ett antal orsaker bland annat övergödning, syrefria bottenar med mera. Det är också känt sedan tidigare att olika sälarter har negativ påverkan på återhämtningen av olika fiskarter exempelvis torsk. Återhämtningen av fiskarter runt de svenska kusterna och Östersjön är av yttersta vikt för ett balanserat ekosystem varför sälen måste förvaltas inom de ekosystembaserade förvaltningsplanerna för EU:s vatten och inte hanteras vid sidan av dessa.

Jakt av säl är idag förbjudet inom nationalparker. Jakt av säl i Natura-2000-områden där säl är förtecknad art, får endast ske med särskilt tillstånd från Länsstyrelsen. På grund av det akuta läget för flera fisken och fiskarter i Sverige eftersöker Jordbruksverket en kartläggning för att undersöka behovet av att i större grad möjliggöra jakt av problemindivider av säl i olika naturskyddsområden där fiske är tillåtet och konflikter är bekräftade.

I detta ärende har avdelningschefen Olof Johansson beslutat. Elin Gunven Elin Gunve har varit föredragande. I den slutliga handläggningen har också enhetschefen Maria Gustafsson, verksjuristen Jacob Landsjö, Johan Penner och Lotta Nordensten deltagit.

Olof Johansson

Elin Gunve

Yttrandet har signerats digitalt och saknar därför namnunderskrifter.

Bilaga 2 Dnr 5.2.17-02077/2025-1 Jordbruksverkets yttrande gällande Naturvårdsverkets beredning om jakt på sälarterna 2025

Yttrande

Datum
2025-03-04

Diarienummer
5.2.17-02077/2025-1

Regeringskansliet
Landsbygds- och
infrastrukturdepartementet
Stockholm

Jordbruksverkets yttrande gällande Naturvårdsverkets beredning om jakt på sälarterna 2025

Ärendenummer NV-04403-24, NV-07320-24, NV-07321-24

Jordbruksverket har erbjudits möjlighet att lämna synpunkter på Naturvårdsverkets förslag till beslut om licensjakt på gråsäl samt beslut om skyddsjakt på knubbsäl och vikare. Naturvårdsverket föreslår licensjakt på totalt 950 gråsäl inom svenskt territorium i Östersjön samt skyddsjakt på 25 gråsäl i Västra Götalands län och 25 gråsäl i Hallands län fram till den 25 september. Naturvårdsverket föreslår att kvoten på 950 gråsäl fördelas mellan berörda län från den 20 april till och med den 15 september. Efter det föreslår Naturvårdsverket att jakten på gråsäl övergår till en gemensam kvot längs Sveriges östersjökust antingen som licensjakt eller skyddsjakt och att eventuell kvarvarande kvot från Västra Götalands län och Hallands län överförs till den gemensamma jaktkvoten för östkusten.

Naturvårdsverket föreslår under 2025 en skyddsjakt av 150 knubbsäl fördelat på 60 knubbsäl i Västra Götalands län, 40 knubbsäl i Hallands län och 50 knubbsäl i Skåne län samt skyddsjakt på totalt 175 vikare i Norrbotten, Västerbotten och Västernorrlands län och 25 vikare i Gävleborgs län.

Jordbruksverket föreslår ökade jaktkvoter för gråsäl, knubbsäl och vikarsäl, mot bakgrund av den negativa påverkan både på svaga fiskbestånd och långsiktigt hållbara fiskeri- och vattenbruksnäringar. Utgångspunkterna för vår bedömning redovisas i detta yttrande.

Jordbruksverks yttrande

I avsnitt 8.6 i Regeringens proposition 2023/24:156 "Ett levande hav – ökat skydd, minskad övergödning och ett hållbart fiske" står det att "Förvaltning av predatorer som säl och skarv bör ingå i en ekosystembaserad havsförvaltning som styrs av alla tre hållbarhetsdimensioner. Sverige behöver därför verka för att EU förbudet mot handel med sälprodukter tas bort. Sverige bör vidare verka för att allmän jakt på skarv införs och att skadeverkningar av skarv minskar samt att internationella rekommendationer anpassas till behovet av beståndsreglerande jakt på säl".

Jordbruksverket har i uppgift att bedöma konsekvenserna för långsiktigt hållbara fiskeri- och vattenbruksnäringar och har inför årets samråd stämt av med fiskets producentorganisationer, Matfiskodlarna samt ett urval av svenska vattenbruksföretag med uppfödning av fisk i Östersjökustområden.

I detta yttrande har vi beaktat regeringens inriktning gällande jakt på säl genom proposition 2023/24:156⁹ vilken riksdagen har ställt sig bakom. Vi har även beaktat de uppdrag som regeringen utpekat för att stärka fiskbestånden genom nya uppdrag om jakt på säl och skarv, vårt främjandeuppdrag av svenskt yrkesfiske och vattenbruk, våra uppdrag inom robust livsmedelsproduktion och svensk beredskap, EU:s miljöregelverk som art- och habitatdirektivet, havsmiljödirektivet samt områdestillhörande konventioner som HELCOM och OSPAR, samt inspel från svenskt yrkesfiske och vattenbruk.

1. Skador och övrig påverkan orsakad av säl

Enligt avstämning med fiskets producentorganisationer samt med berörda vattenbrukare är läget fortfarande allvarligt för svenskt yrkesfiske. Flera yrkesfiskare har problem med säl i, vid och runt sina fiskeredskap. Gråsälén upplevs även som ett arbetsmiljöproblem för vissa yrkesfiskare då närgångna individer kan utgöra ett direkt hot för fiskaren när den vittjar sina redskap. Skador för svenskt vattenbruk varierar mellan olika geografiska platser samt odlingar, men vattenbruksföretag upplever sälen som en stressfaktor.

Sälens påverkan på yrkesfisket

I Bottenviken började yrkesfisket få problem med sälangrepp redan i slutet av 1970-talet. Under åren som har gått sedan sent 1970-tal har skadorna på fångst och redskap ökat stadigt i Bottenviken¹⁰. Enligt fiskets organisationer är det ännu mer salskador än tidigare i Luleå skärgård. Gråsäl och vikarsäl är även uppe i Lule älv och förstör redskap och fångst och gråsäl har börjat ta sig ända upp till Boden.

Yrkesfisket har lagt ned både mycket pengar och tid för att fiska i samklang med sälen. Program säl och fiske (PSF) har arbetat med att ta fram nya sälsäkra fiskeredskap sedan 1990-talet. Bland annat har PSF tagit fram Pushup-fällorna som är mer sälsäkra än kombifällorna, men resultaten från programmet visar att vikarsälén har lärt sig att trycka sig in i Pushup-fällorna. Det visar också att både gråsäl och vikarsäl skrämmar bort fisk från fiskeredskapen, skadar redskap och fångst samt äter fisk från redskapen. Vikare tränger sig in i Pushup-fällorna och äter och skadar den fångade fisken innan de trycker sig ut igen. Detta trots att fiskare har investerat i sälsäkra redskap med galler och modifierade ingångar och gjort dessa så små som möjligt för att hålla vikarsälén utanför redskapet. Denna modifiering har också inneburit att Pushup-fällan inte längre fångar lika stor lax då denna har svårt att ta sig in i de minskade öppningarna. Gråsälén är mer burdus än vikaren och tar sig

⁹ Regeringens proposition 2023/24:156 Ett levande hav – ökat skydd, minskad övergödning och ett hållbart fiske: <https://data.riksdagen.se/fil/ABBE91F4-3C3D-45CB-949C-04C837AE56E5>

¹⁰ Havs- och vattenmyndighetens Rapport 2025:2 Sälpopulationernas tillväxt och utbredning samt effekterna av salskador i fisket och sälarnas roll i ekosystemet. ISBN: 978-91-89329-96-6

inte in på samma sätt som vikaren, samtidigt har fiskare påträffat slankare gråsäl som kunnat trycka sig in i fällan.

Yrkesfiskare och forskare har noterat att gråsälarna ofta står i ingångarna som målvakter och fångar fiskarna på väg in i redskapen. Gråsälarna ligger också på botten av kretsarna och tar fiskarna underifrån. I vissa fall kan även gråsäl tränga sig in i redskapen och förorsakar stor skada genom att de river sönder galler av rostfri rundstång, ställtrådarna i ingången samt tar håll i själva garnet som ska kunna stå emot säl.

En Luleåfiskare gjorde en beräkning under sommaren 2024 på skadade laxar som han fångat i sina säsäkra push-up ryssjor. Kvar var resterna av 700 kg lax och med det tillkommer ett stort mörkertal av kilo lax som säl tagit helt ur redskapen och den lax som säl skrämt bort från fiskeredskapen. Fiskaren berättade att sälskadorna är procentuellt mycket stora jämfört med fångsterna av lax.

Yrkesfiskare i Bottenviken upplever inte längre att det rör sig om några få specialister bland gråsälarna och vikarsälarna utan att det nu rör sig om säl som rör sig längs med stränderna och jagar i skift. En säl som hittar ett redskap med fisk i vänder inte och simmar därifrån utan plockar fisk i och runt redskapet.

Fisket känner en stor frustration och irritation gentemot förvaltningen av säl och skarv och dess påverkan på viktiga kustbestånd. Det finns också stöd i forskningen för deras konstateranden. De menar på att läget är allvarligt för bland annat torsk¹¹, lax¹², abborre och gädda¹³, siklöja och strömming¹⁴ vid kusterna¹⁵. Enligt en fiskare så tar skarv ca 30 % och säl ytterligare ca 30 % av smolt som sätts ut för kompensation för vattenkraftens vandringshinder. Fiskaren menar på att det saknas siffror på hur mycket stor lax som säl äter. Att både laxsmolt och havsöringsmolt tas upp av bland annat skarv styrks av studier från bland annat SLU Aqua¹⁶ och DTU Aqua¹⁷. Predation av säl på lax påvisas i flera studier som Jordbruksverket har lyft i tidigare yttranden bland annat av Hansson

¹¹ Bryhn m.fl. 2020. SLU Aqua. "Kunskapsunderlag om möjliga icketorskfiskerelaterade åtgärder för att torskbestånd ska bevaras och återhämta sig i svenska vatten". <https://pub.epsilon.slu.se/17101/>.

¹² Dannewitz J, Palm S, Whitlock R, Leinonen T, Dahlgren E & Kagervall A (2025). Svenska laxbestånd i Östersjön – datainsamling, beståndsanalys och rådgivning. Aqua reports 2025:1. Uppsala: Institutionen för akvatiska resurser. <https://doi.org/10.54612/a.7rhn2lbkt>

¹³ Svensson R. (2021) Development of northern pike (*Esox lucius*) populations in the Baltic Sea, and potential effects of grey seal (*Halichoerus grypus*) predation. Swedish University of Agricultural Sciences Faculty of Natural Resources and Agricultural Sciences

¹⁴ Lundström, K., Bergenius, M., Aho, T. & Lunneryd, S. G. (2014). Födoval hos vikaresäl i Bottenviken: Rapport från den svenska forskningsjakten 2007–2009. Aqua reports 2014:1. Sveriges lantbruksuniversitet, Lysekil, 23 s.

¹⁵ Hansson S, Bergström U, Bonsdorff E, Härkönen T, Jepsen N, Kautsky L, Lundström K, Lunneryd S-G, Ovegård M, Salmi J, Sendek D & Vetemaa M (2017). Competition for the fish – fish extraction from the Baltic Sea by humans, aquatic mammals, and birds. ICES Journal of Marine Science 75: 999–1008.

¹⁶ Säterberg T., Jacobson P., Ovegård M., Rask J., Östergren J., Jepsen N., Florin A-B. (2023) Species- and origin-specific susceptibility to bird predation among juvenile salmonids. Ecosphere. 2023;14:e4724. <https://doi.org/10.1002/ecs2.4724>

¹⁷ Jepsen N., & Rasmussen G. (2024). Stream Salmonids on the Cormorant (*Phalacrocorax carbo*) Menu. In J. Lobon-Cervia, P. Budy, & R. Gresswell (Eds.), *Advances in the Ecology of Stream-Dwelling Salmonids* (pp. 241–254). Springer International Publishing. https://doi.org/10.1007/978-3-031-44389-3_11

m.fl.¹⁸, SLU Aqua¹⁹ med flera. Det finns också flera studier som visar på att gråsäl ar attackerat tumlare runt Europas kuster^{20,21,22,23,24}. I 2022 års rapportering av hälsa, sjukdomar och dödsorsaker hos marina däggdjur rapporterade SVA och NRM att tre tumlare hade skador som överensstämde med trauma varav två sannolikt orsakat av rovdjur²⁵.

Yrkesfiskare i Sverige har investerat i sälsäkra redskap men upplever inte att det hjälper när antalet gråsäl och vikarsäl ökar. Utan de mer sälsäkra fiskeredskapen kan yrkesfisket inte fiska alls och därför blir det nödvändigt att fiskare kan få stöd för att investera i sälsäkra redskap.

Läget för yrkesfisket i Bottenviken är den samma genom hela Östersjökusten där problematiken med säl är starkt problematiskt och kritiskt för svenska kustfiskare. I samtal med fiskets producentorganisationer berättar de att det är extremt allvarligt för alla fiskare längs med hela ostkusten hela vägen ned till sydkusten där problemet med säl för fisket har blivit extra problematiskt de senaste åren. Det finns fortsatt ett stort problem med knobbsäl och viss del gråsäl på västkusten för yrkesfisket, dock inte lika akut allvarligt som på östkusten.

Garnfiskare som fiskar efter pelagiska arter har fortsatt stora problem med säl där både skador på redskap och fångst bidrar till väsentliga kostnader kopplade till skadorna. Ökade sälstammar har inneburit ökade problemen även för detta fiske.

Läget för svenskt fiske är påtagligt allvarligt och säl har en påverkan på yrkesfisket. En artikel publicerad 2021 konstaterade att mer än 50 % av de tillfrågade svenska yrkesfiskarna övervägde att sluta fiska där den huvudsakliga anledningen var konflikten mellan säl och fiske samt de ökande

¹⁸ Hansson S, Bergström U, Bonsdorff E, Härkönen T, Jepsen N, Kautsky L, Lundström K, Lunneryd S-G, Ovegård M, Salmi J, Sendek D & Vetemaa M (2017). Competition for the fish – fish extraction from the Baltic Sea by humans, aquatic mammals, and birds. *ICES Journal of Marine Science* 75: 999–1008.

¹⁹ Dannewitz J, Palm S, Whitlock R, Leinonen T, Dahlgren E & Kagervall A (2025). Svenska laxbestånd i Östersjön – datainsamling, beståndsanalys och rådgivning. *Aqua reports* 2025:1. Uppsala: Institutionen för akvatiska resurser. <https://doi.org/10.54612/a.7rhn2lbkt>

²⁰ Haelters J., Kerckhof F., Jauniaux T., Degraer S. (2012) The Grey Seal (*Halichoerus grypus*) as a Predator of Harbour Porpoises (*Phocoena phocoena*)? *Aquatic Mammals* 2012, 38(4), 343-353, DOI 10.1578/AM.38.4.2012.343

²¹ Bouveroux T., Kiszka J. J., Heithaus M. R., Jauniaux T., Pezeril S. (2014). Direct evidence for gray seal (*Halichoerus grypus*) predation and scavenging on harbor porpoises (*Phocoena phocoena*). *MARINE MAMMAL SCIENCE*, 30(4): 1542–1548 (October 2014). DOI: 10.1111/mms.12111

²² Stringell T., Hill, D., Rees D, Rees F., Rees P., Morgan G., Lisa Morgan L., Morris C. (2015) Predation of Harbour Porpoises (*Phocoena phocoena*) by Grey Seals (*Halichoerus grypus*) in Wales. *Aquatic Mammals* 2015, 41(2), 188-191, DOI 10.1578/AM.41.2.2015.188

²³ van Neer A., Gross S., Kesselring T., Grilo M.L., Ludes-Wehrmeister E., Roncon G. Ursula S. (2020) Assessing harbour porpoise carcasses potentially subjected to grey seal predation. *Scientific Reports* (2020) 10:16345 <https://doi.org/10.1038/s41598-020-73258-y>

²⁴ Westphal L., Klemens L., Reif F., van Neer A., D'ähne M. (2023) First evidence of grey seal predation on marine mammals in the German Baltic Sea. *Journal of Sea Research* 192 (2023) 102350

²⁵ Neimanis A., Thorsson E., van de Velde N., Höök E. (2022) Hälsa, sjukdomar och dödsorsaker hos marina däggdjur 2022 - Resultat från obduktion och provtagning av marina däggdjur som undersökts på SVA. SVA Rapportserie 82/2022

sälskadorna på fångst och redskap (31 %)²⁶. Ytterligare en studie som undersökt sälinteraktioner på yrkesfiske efter torsk i Östersjön visade på att sälinteraktioner är en viktig faktor till varför fiskare slutat med sitt fiske. Författarna menade på att detta tydde på att ”totala förluster orsakade av sälar går utöver observerade kostnader för trasiga redskap och skadade fångster”²⁷.

Mellan åren 2014–2023 minskade det totala antalet yrkesfiskare med 38 % medan andelen yrkesfiskare som rapporterade skador förorsakade av säl ökade från 57 % till 65 % mellan åren 2014 till 2019. I och med ett i stort sett nedlagt torskfiske var det 59 % som rapporterade skador år 2023²⁸.

Sälens påverkan på kustvattenbruk i Östersjön

Antalet fiskodlingar längs våra kuster runt Sverige har minskat, men de som finns i kustvattnen har olika grad av problem med säl. I norra Sverige har odlingarna stora problem med säl som river sönder odlingskassarna och äter fisk samt att fisk rymmer. Sälén skrämmer även fisken så att den dör av stress. Att stärka upp sina odlingar med speciella sälnät innebär extra arbete och kostnader. Detta görs men näten fallerar ofta vid storm och sälén lyckas då ta sig in i odlingarna vilket ger företagarna stora inkomstförluster och kostnader.

I centrala Östersjön har fiskodlingar arbetat med att installera nya sälskydd där extra starka sälnät fästs på en ring runt hela odlingen med nät hela vägen ned. Nätet ligger som ett plaströr runt hela odlingen. Med dessa lösningar har odlingskassarna klarat sig ganska bra från sälattacker de senaste åren. För att försäkra sig att sälén inte tar sig in i fiskodlingarna kontrolleras näten av dykare 3 gånger per år så att skyddsnäten är hela. Sälarna försöker dock ta sig igenom skyddsbarriären för att komma åt fisken innanför barriärerna. Någon säl per år fastnar i skyddsnäten i försök att komma åt fisken. Om sälén kommer in till fisken innebär det stora inkomstförluster och kostnader. Vissa vattenbruksföretag upplever därför sälén som en stressfaktor. Fiskodlingar som ligger inomskärs har extra skydd då de inte utsätts för lika starka vindar och vågrörelser, vilket gör att sälnäten inte slits sönder lika lätt i hårt väder.

I samtal med en av Sveriges ledande forskare inom vattenbruk²⁹ berättar han att vattenbruk i Finland och runt Åland har väldigt stora problem med sälattacker på sina odlingar. Den största dödligheten för fisk i vattenbruksanläggningar runt Åland är säl. Där är odlingarna öppet utsatta.

Vattenbruksföretag i södra Östersjön angav i samtal med dem att de haft lite smärre problem och bedömer att det finns en risk för sälattacker på kassarna.

²⁶ Milena Arias Schreiber & Maris Boyd Gillette (2021) Neither Fish Nor Fowl: Navigating Motivations for Fisheries Participation and Exit in Sweden, *Society & Natural Resources*, 34:8, 1019–1037, DOI: 10.1080/08941920.2021.1925381. To link to this article: <https://doi.org/10.1080/08941920.2021.1925381>.

²⁷ Johan Blomquist, Staffan Waldo (2021). Seal interactions and exits from fisheries: insights from the Baltic Sea cod fishery. *ICES Journal of Marine Science*, Volume 78, Issue 8, november 2021, Pages 2958–2966, <https://doi.org/10.1093/icesjms/fsab173>.

²⁸ Havs- och vattenmyndighetens Rapport 2025:2 Sälpopulationernas tillväxt och utbredning samt effekterna av sälskador i fisket och sälarnas roll i ekosystemet. ISBN: 978-91-89329-96-6

²⁹ Telefonsamtal med Anders Kiessling SLU (2025-02-20)

2. Antal sälar som får fällas i respektive geografiskt område

I Naturvårdsverkets underlag till 2025 års jaktbeslut står det att det finns mellan 60 000 – 80 000 gråsälarna i Östersjön och att antalet har minskat i Sveriges kärnområde, d.v.s. i Stockholms-, Södermanlands- och Östergötlands län, medan gråsälarna ökat runt Gotland och i Södra Östersjön. I HaV:s Rapport 2025:2 sida 17 står det att den andel sälar som uppehåller sig i Stockholms län har minskat under åren samtidigt som de har ökat i Södermanlands och Östergötlands län. På sidan 18 i samma rapport står det att det totala antalet sälar som uppehåller sig i kärnområdet i Sverige (Stockholm, Södermanland och Östergötlands län) har minskat sedan 2019, men att den totala populationen i hela Östersjön har fortsatt att öka. Figur 6 i rapporten visar tydligt att andelen sälar har minskat i Stockholms län och samtidigt ökat i Södermanlands och Östergötlands län³⁰. Av sidan fem i Naturhistoriska Riksmuseets rapport ”Områdesskydd för gråsäl i Östersjön” framgår det att den andel sälar som uppehåller sig i Stockholms län har minskat under åren samtidigt som gråsälarna har ökat i Södermanland och Östergötland³¹. Detta bekräftades även i samtal med SLU Aqua som Jordbruksverket hade den 20 februari 2025. Luke publicerade data under februari 2025 som visade att det var fler sälar i det svenska kärnområdet än tidigare med 13 499 räknade gråsäl under 2024³². I HaV:s Rapport 2025:2 står det att ett ökat antal och utbredning av gråsäl kan vara ett hot mot knubbsälar genom konkurrens av resurserna samt direkt predation av gråsäl på knubbsäl³³.

2.1.1. Naturvårdsverkets förslag för jakt på gråsäl i Östersjön

Naturvårdsverket föreslår en styrd licensjakt av 950 gråsälar uppdelat på två perioder. Första perioden fördelat på 12 län enligt nedanstående och andra perioden där återstående sälar från den länsvisa fördelningen övergår till en gemensam kvot för samtliga län längs Östersjön.

Län	Länsvis fördelning av jakten
Norrbotten	50
Västerbotten	50
Västernorrland	50
Gävleborg	50
Uppsala	50
Stockholm	100
Södermanland	100
Östergötland	100
Kalmar	100
Gotland	100
Blekinge	100
Skåne	100

³⁰ HaV:s Rapport 2025:2 Sälpopulationernas tillväxt och utbredning samt effekterna av sälskador i fisket och sälarnas roll i ekosystemet.

³¹ Carlsson, A., Ahola, M. and Eriksson, P. (2024) Områdesskydd för gråsäl i Östersjön. Rapport från Naturhistoriska riksmuseet, 2024:4, Naturhistoriska riksmuseets småskriftserie

³² 2025-02-20 [Gråsälsstammen i Östersjön fortsätter att öka, den långa isvintern påverkade vikarens räkningsförhållanden | Naturresursinstitutet](#)

³³ Havs- och vattenmyndighetens Rapport 2025:2 Sälpopulationernas tillväxt och utbredning samt effekterna av sälskador i fisket och sälarnas roll i ekosystemet. ISBN: 978-91-89329-96-6

Summa regionala tillstånd 950

Enligt underlaget från Naturvårdsverket fälldes det flest gråsäl i Stockholm, Södermanland och Östergötland, de län som också har flest gråsäl.

Tabell 3. Avskjutningsstatistik 2024, licensjakt på gråsäl

Län	Fällda
Norrbotten	3
Västerbotten	54
Västernorrland	30
Gävleborg	43
Uppsala	49
Stockholm	70
Södermanland	230
Östergötland	154
Kalmar	55
Gotland	56
Blekinge	11
Skåne	4
Totalt av 750	759

Utifrån gråsälens fortsatta stora påverkan på svenskt yrkesfiske och vattenbruk samt predationsrisk på tumlare föreslår Jordbruksverket att kvoten fördubblas till 2 000 gråsäl för Östersjölänen, vilket vi anser inte medför en negativ påverkan på beståndets fortsatta tillväxt. Vi grundar vår bedömning på att en kvotnivå på 2 000 gråsäl beslutades i 2022 års jaktbeslut när det uppskattades finnas färre gråsäl än idag (50 000 till 67 000 individer). Då det finns ett relativt lågt antal av aktiva specialiserade säljägare i Sverige föreslår vi att inte ha en länsuppdelning så som Naturvårdsverket föreslår då detta kommer att försvåra jakten kraftigt. Om Naturvårdsverket ändå anser att det är viktigt med en länsuppdelning föreslår Jordbruksverket att en högre andel tilldelas de län med flest säl samt mest sälskador i fisket och vattenbruket. Då rapporterade sälskador per län och tillgången på aktiva specialiserade säljägare i dessa län inte alltid hänger ihop föreslår vi att Naturvårdsverket och Havs- och Vattenmyndigheten förenklar avskjutning av gråsäl i dessa län genom riktade jaktinsatser. Om länskvotsindelning sker anser Jordbruksverket att resterade jaktkvot går in i en gemensam licensjaktkvot för samtliga län längs Östersjökusten.

2.2.1. Naturvårdsverkets förslag för skyddsjakt på gråsäl i Västra Götaland och Halland

Jordbruksverket tillstyrker Naturvårdsverkets föreslagna kvot på 50 gråsäl i Halland samt Västra Götalands län. Enligt dialog med sälforskare³⁴ på SLU Aqua förekommer det inte lika mycket gråsäl i Västra Götaland som i Halland och vi föreslår därför en gemensam kvot för Västra Götaland och Hallands län och inte en uppdelad kvot. Jordbruksverket är positiva till att jakten i möjligaste mån sker med tillhörande provtagning för att identifiera sälen populationstillhörighet i Västra Götalands

³⁴ Korrespondens med Sven-Gunnar Lunneryd februari 2025

och Hallands län, för att få en tydligare bild över om gråsälen kommer från Östersjöpopulationen, från Storbritannien eller blandat från båda populationerna.

2.3.1. Naturvårdsverkets förslag för skydds jakt på knubbsäl

Jordbruksverket eftersöker en tydlighet i om Skagerrak- och Kattegattpopulationen är två åtskilda knubbsälpopulationer. Då gränsen går genom ett sälområde torde det inte föreligga en stark genetisk skillnad mellan dessa populationer utan snarare en geografisk gränsdragning. Om detta inte är två genetiskt åtskilda populationer innebär det att det finns 19 000 – 21 000 individer (6 000–7 000 individer i Skagerrak och runt 13 000–14 000 i Kattegatt). Fisket är fortfarande utsatt av sälangrepp på västkusten varför Jordbruksverket står fast vid en jaktkvot på 300 knubbsälar i Kattegatt och Skagerrak som vi föreslog i förra årets yttrande (SJV Dnr 5.2.17-04384/2024). Grunden för det är att en så låg kvot inte kan anses medföra en negativ påverkan på beståndets fortsatta tillväxt.

Jordbruksverket stöder att försiktighetsprincipen används för knubbsälpopulationerna i Kalmarsund och Södra Östersjön då dessa inte uppnått HELCOMS lägstanivå för jakt.

2.4.1. Naturvårdsverkets förslag för jakt på vikare i Norrbottens-, Västerbottens- och Västernorrlands län

Det svåra läget med sälangrepp för svenskt fiske och vattenbruk av vikarsälar i de norra delarna av Sverige är fortsatt mycket stora och det gör att det finns ett behov av en större jaktkvot på vikaresäl än den som är föreslagen av Naturvårdsverket. Enligt underlaget skattas det finnas 20 000–36 000 vikare i Bottniska viken under 2024. Jordbruksverket föreslår att skyddsjaktskvoten på vikare i Norrbottens-, Västerbottens- och Västernorrlands län sätts till 500 vikare för att ge utrymme för yrkesfiskets och vattenbrukets företagare att freda redskap och anläggningar då läget för fisket är klart allvarligt. Föreslagen kvot ligger under vikarens populationstillväxt, som den senaste tioårsperioden har varit mellan 3,9–6,7%.

2.4.2. Naturvårdsverkets förslag för jakt på vikare i Gävleborgs län

Jordbruksverket instämmer med Naturvårdsverkets förslag att medge skydds jakt på vikaresäl även i Gävleborgs län då fisket även här är drabbade av skador från vikare. Jordbruksverket föreslår en kvot på 50 vikarsälar. Läget för fisket är klart allvarligt då antalet fiskare har minskat med 35 % i Gävleborgs län³⁵.

Jordbruksverket stödjer Naturvårdsverkets förslag om att prover ska tas från fällda vikare i Gävleborg för att identifiera sälen populationstillhörighet.

3. Jakttider samt områden och tid för inventering

Jordbruksverket tillstyrker den jakttid som Naturvårdsverket föreslår, för att möjliggöra största hänsyn under ungvårdnadstiden. Av djurskyddsskäl anser Jordbruksverket att de sälar som fälls i

³⁵ Havs- och vattenmyndighetens Rapport 2025:2 Sälpopulationernas tillväxt och utbredning samt effekterna av salskador i fisket och sälarnas roll i ekosystemet. ISBN: 978-91-89329-96-6

största möjliga mån ska samlas in och föras till land för att säkerställa att djuren har dött och inte bara skadeskjutits.

4. Annan lämplig lösning

Jordbruksverket bedömer att problemen med sälskador, både synliga och dolda, fortsatt är så pass stora att de hotar ett långsiktigt hållbart fiske, vattenbruk och potentiell återhämtning för svaga fiskbestånd som exempelvis lax, torsk och gädda. Det finns inte någon annan lämplig lösning än licensjakt och skyddsjakt på Sveriges sälpopulationer. Det är viktigt att gråsäl, knubbsäl och vikaresäl hanteras inom ekosystembaserad förvaltning. Detta för att skydda fredningsområden för fisk, lekplatser och viktiga fiskbestånd samt de blå näringarna.

I kommunikation med svenskt yrkesfiske i arbetet med detta yttrande är det tydligt att sälen fortfarande är ett allvarligt problem för svenskt yrkesfiske och i förlängningen också deras bidrag till svensk livsmedelsberedskap.

Vattenbruksanläggningar är oftast immobila och kontinuerliga och det har visat sig att sälskrämmor inte alltid fungerar vid dessa anläggningar. I viss mån kan förstärkta skyddsnet ge skydd vid vattenbruksanläggningar. Skador från säl uppkommer trots skyddsåtgärder och det saknas därför även för dessa näringsidkare ett rimligt alternativ till skyddsjakt av säl på dessa anläggningar.

För att underlätta för fisket ser vi att det är viktigt att skyddsjaktsansökningar som skickas in av näringsidkare hanteras skyndsamt.

5. Rutiner för och omfattning av bärgning och provtagning

Jordbruksverket har under år 2024 sett över åtgärden ”Ersättning för hanteringskostnader för fällda sälar” inom Havs-, fiskeri- och vattenbruksprogrammet 2021–2027 för att bidra till att öka bärgning av fällda sälar. I det arbetet har Jordbruksverket haft dialog med EU-kommissionen, Regeringskansliet, Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten, Länsstyrelserna, jägarförbund, jägare och forskningen. Säljakten är tung, svår och dyr och sälen sjunker ofta när den väl är fälld. I Jordbruksverket förslag på åtgärder för förbättrat genomförande av åtgärden ”Ersättning för hanteringskostnader för fällda sälar” i havs-, fiskeri- och vattenbruksprogrammet 2021–2027 föreslog vi att begränsningen på max fem sälar per ansökan höjs till 20 sälar samt att Länsstyrelserna läggs till som stödmottagare. Förslaget bereds på regeringskansliet i skrivandets stund.

Jordbruksverket arbetar även med underlag för att lyfta sälhandelsförbudet eller att få till ett undantag för Sverige om sälhandelsförbudet inte kan tas bort inom EU. Detta för att öka andelen bärgad säl. Därtill bör hänsyn tas till ett djuretiskt perspektiv. Att inte nyttja de djur som fälls inom svensk jaktlagstiftning går emot målsättningar om ekonomisk och social hållbarhet. Produkter från säl har en lång hållbarhet och tålighet och svarar upp mot önskad ökad miljömedvetenhet samt ökad robusthet i ett beredskapsperspektiv.

6. Övrigt

Jordbruksverket välkomnar regeringens uppdrag till länsstyrelserna i Gävleborgs, Södermanlands, Skåne och Västra Götalands län att göra en översyn av sälskyddsområden som inte längre är nödvändiga för att upprätthålla gynnsam bevarandestatus för säl samt Naturvårdsverket uppdrag att underlätta för jakt till skydd av sårbara fiskbestånd och lämna förslag på åtgärder för att kunna genomföra begränsningar i säl- och skarvpopulationerna. Något som vi efterfrågade i Jordbruksverkets yttrande inför Naturvårdsverkets beslut om jakt av säl 2024.

I detta ärende har avdelningschefen Olof Johansson beslutat. Elin Gunve har varit föredragande. I den slutliga handläggningen har också Maria Gustafsson, Cecilia Landström, Johan Penner, Fredric Nilsson, Lotta Nordensten och verksjuristen Emmi Unnerfors deltagit.

Olof Johansson

Elin Gunve

Yttrandet har signerats digitalt och saknar därför namnunderskrifter.

Bilaga 3 Dnr 5.2.17-22451/2025-1 Jordbruksverkets yttrande gällande Naturvårdsverkets samråd inför beredning av jakt på Sveriges sälarter 2026

Yttrande

Datum

2026-01-26

Diarienummer

5.2.17-02077/2025-1

Regeringskansliet

Landsbygds- och

infrastrukturdepartementet

Stockholm

Jordbruksverkets yttrande gällande Naturvårdsverkets samråd inför beredning av jakt på Sveriges sälarter 2026

Ärendenummer: NV-25-040296, NV-25-040298, NV-25-040299

Jordbruksverket har erbjudits möjlighet att lämna synpunkter på Naturvårdsverkets förslag till beslut om licensjakt på gråsäl samt beslut om skyddsjakt på knubbsäl och vikare. Naturvårdsverket föreslår licensjakt på totalt 1 350 gråsäl inom svenskt territorium i Östersjön. Naturvårdsverket föreslår att kvoten på 1 350 gråsäl fördelas mellan berörda län från den 20 april till och med den 14 augusti. Efter det föreslår Naturvårdsverket att jakten på gråsäl övergår till en gemensam kvot längs Sveriges östersjökust från och med den 15 augusti.

Naturvårdsverket föreslår under 2026 en skyddsjakt på 140 knubbsäl i Västra Götalands län, 50 knubbsäl i Hallands län och 10 knubbsäl i delar av Skåne län. Förslaget innebär att antalet tillåtna knubbsäl inom skyddsjakten fördelas mellan berörda län från den 20 april 2026 till och med den 31 januari 2027. Den 1 februari 2027 övergår jakten till en gemensam kvot längs Sveriges västkust.

Vidare föreslår Naturvårdsverket en skyddsjakt på totalt 180 vikare i länen Norrbotten, Västerbotten och Västernorrland samt 20 vikare i Gävleborgs län.

Jordbruksverket noterar och välkomnar att Naturvårdsverket föreslår en något större kvot för gråsäl än förra årets beslut. Jordbruksverket föreslår i enlighet med förra årets yttrande (Dnr 5.2.17-02077/2025-1) ökade jaktkvoter för gråsäl, knubbsäl och vikarsäl, mot bakgrund av den negativa påverkan både på svaga fiskbestånd och långsiktigt hållbara fiskeri- och vattenbruksnäringar. Utgångspunkterna för vår bedömning redovisas i detta yttrande.

Jordbruksverks yttrande

1.1. Frågor till remissinstanserna avseende skador

Inför förra årets samråd kontaktade Jordbruksverket fiskets producentorganisationer samt berörda vattenbrukare som beskrev att läget fortfarande var allvarligt för svenskt yrkesfiske. Flera yrkesfiskare beskrev problem med säl i, vid och runt sina fiskeredskap. Gråsälens upplevs även som ett arbetsmiljöproblem för vissa yrkesfiskare då närgångna individer kan utgöra ett direkt hot för fiskaren när den vittjar sina redskap. Skador för svenskt vattenbruk varierar mellan olika geografiska platser samt odlingar, men vattenbruksföretag upplever sälen som en stressfaktor i sitt arbete med uppfödning av fisk. En utförlig och mer detaljerad beskrivning finns i Jordbruksverkets yttrande, Dnr 5.2.17-02077/2025-1.

2. Antal sälar som får fällas i respektive geografiskt område

Gråsäl

I Naturvårdsverkets underlag till 2026 års samråd inför jaktbeslut står det att det finns uppskattningsvis mellan 57 000 - 76 000 gråsälarna i Östersjön, vilket är en något lägre uppskattning än inför 2025 års samråd. Inom HELCOM (IC EG MAMA 4–24) uppskattades den årliga tillväxthastigheten för gråsäl i Östersjön att vara 4,8% åren 2003–2024.

Naturvårdsverket föreslår en kvot av gråsäl på 1 350 individer enligt nedan fördelning:

Licensjakt på gråsäl med regionala kvoter fram till 14 augusti 2026		
Län	Kvot per län 2025	Förslag på kvot 2026 (diff från 2025)
Norrbottn	50	50 (+/- 0)
Västerbotten	70	50 (- 20)
Västernorrland	60	100 (+ 40)
Gävleborg	90	150 (+ 60)
Uppsala	100	100 (+/- 0)
Stockholm	110	200 (+ 90)
Södermanland	110	200 (+ 90)
Östergötland	110	150 (+ 40)
Kalmar	100	150 (+ 50)
Gotland	100	100 (+/- 0)
Blekinge	50	50 (+/- 0)
Skåne	50	50 (+/- 0)
Totalt	1 000	1 350 (+350)

Knubbsäl

Knubbsälarna uppskattas vara 4 300 – 5 000 i Skagerrak och mellan 13 000–15 000 i den för Sverige och Danmark gemensamma populationen i Kattegatt.

I sydvästra Östersjön uppskattas det finnas ca 2 000–2 300 knubbsälar. I Kalmarsund uppskattas det finnas ca 3 000 – 3 4000 individer.

Naturvårdsverket föreslår en total kvot av knubbsäl på 200 individer enligt nedan fördelning:

Skydds jakt på knubbsäl med regionala kvoter		
Län/område	Kvot per län 2025	Förslag på kvot 2026 (diff från 2025)
Västra Götaland	130	140 (+ 10)
Halland	40	50 (+ 10)
Skåne (Båstad, Ängelholm, Höganäs, Helsingborg, Landskrona, Kävlinge, Lomma, Burlöv, Malmö, Vellinge, Trelleborg, Skurup och Ystad)	30	10 (- 20)
Totalt	200	200 (+/- 0)

I Naturvårdsverkets underlag till 2026 års samråd inför jaktbeslut står det att det i slutet av 2024 publicerades en ny metod för populationsanalys på vikarpopulationen i Bottniska viken. Modellen baseras på abundans-index från flyginventering, reproduktionsdata och ålderstrukturdata från hälsoövervakning, jaktkvoter samt is-utsträckning, från både Finland och Sverige. Modellen skattar att antalet vikare i Bottniska viken under 2024 var inom intervallet 20 000–36 000 samt att populationstillväxten den senaste tioårsperioden har varit mellan 3,9–6,7%.

Naturvårdsverket föreslår en kvot av vikarsäl på 200 individer enligt nedan fördelning:

Skydds jakt på vikare		
Län	Kvoter 2025	Förslag på kvot 2026 (diff från 2025)
Norrbotten, Västerbotten och Västernorrland	180	180 (+/- 0)
Gävleborg	20	20 (+/- 0)
Totalt	200	200 (+/- 0)

2.1.1. Jakt på gråsäl i Östersjön under två perioder

Utiifrån gråsälens fortsatta stora påverkan på svenskt yrkesfiske och vattenbruk föreslår Jordbruksverket att kvoten fördubblas från 2025 års kvot till 2 000 gråsäl för Östersjölänen, vilket vi bedömer inte medför en negativ påverkan på beståndets fortsatta tillväxt. Vi grundar vår bedömning på att en kvotnivå på 2 000 gråsäl beslutades i 2022 års jaktbeslut när det uppskattades finnas färre gråsäl år 2021

än idag (50 000 till 67 000 individer). Därtill anser vi att kvoten inte ska vara uppdelad på län. Det finns ett relativt lågt antal aktiva specialiserade säljägare i Sverige vilket gör att en länsuppdelning försvårar jakten kraftigt. Jordbruksverket anser att Naturvårdsverkets förslag på att tidigarelägga en sammanslagen gemensam kvot med en månad jämfört med 2025 års jaktbeslut dock är bra om en länsindelning ska gälla.

2.1.2. Skydds jakt på knubbsäl i Västra Götalands-, Hallands och delar av Skåne län

Jordbruksverket eftersöker fortsatt en tydlighet i om Skagerrak- och Kattegattpopulationen är två åtskilda knubbsälpopulationer. Då gränsen går genom ett sälområde torde det inte föreligga en stark genetisk skillnad mellan dessa populationer utan snarare en geografisk gränsdragning. Om detta inte är två genetiskt åtskilda populationer innebär det att det finns 17 300 – 20 000 individer (4 300 – 5 000 knubbsälar i Skagerrak och runt 13 000–15 000 i Kattegatt). Fisket är fortfarande utsatt av sälangrepp på västkusten varför Jordbruksverket står fast vid bedömningen att en jaktkvot på 300 knubbsälar i Kattegatt och Skagerrak (Jordbruksverkets yttrande år 2024 och 2025, SJV Dnr 5.2.17-04384/2024 och 5.2.17-02077/2025–1). Grunden för det är att en så låg kvot inte kan anses medföra en negativ påverkan på beståndets fortsatta tillväxt.

Mot samma bakgrund som redovisas ovanför för gråsäl anser Jordbruksverket att kvoten inte ska vara uppdelad på län. Jordbruksverket anser dock att det är bra att Naturvårdsverket föreslår en sammanslagning av kvarvarande kvot den 1 februari 2027 om en länsindelning ska gälla.

2.1.3. Skydds jakt på vikare i Norrbottens-, Västerbottens-, Västernorrlands och Gävleborgs län

Det svåra läget med sälangrepp för svenskt fiske och vattenbruk av vikarsälar i de norra delarna av Sverige kvarstår. Det gör att det finns ett behov av en större jaktkvot på vikaresäl än den som är föreslagen av Naturvårdsverket. Enligt underlaget skattas det finnas 20 000–36 000 vikare i Bottniska viken under 2024. Jordbruksverket föreslår att skyddsjaktskvoten på vikare i Norrbottens-, Västerbottens-, Västernorrlands- och Gävleborgs län sätts till 500 vikare för att ge utrymme för yrkesfiskets och vattenbrukets företagare att freda redskap och anläggningar då läget för fisket är fortsatt klart allvarligt. Föreslagen kvot ligger under vikarens populationstillväxt, som den senaste tioårsperioden har varit mellan 3,9–6,7%.

3. Jakttider samt områden och tid för inventering

Jordbruksverket tillstyrker den jakttid som Naturvårdsverket föreslår, för att möjliggöra största hänsyn under ungvårdnadstiden. Av djurskyddsskäl anser Jordbruksverket att de sälar som fålls i största möjliga mån ska samlas in och föras till land för att säkerställa att djuren har dött och inte bara skadeskjutits.

4. Annan lämplig lösning

Jordbruksverket bedömer att problemen med sälskador, både synliga och dolda, fortsatt är så pass stora att de hotar potentiell återhämtning för svaga fiskbestånd, ett långsiktigt hållbart fiske och vattenbruk, vilket i sin tur får en påverkan på dessa näringars bidrag till svensk livsmedelsberedskap. Det finns inte någon annan lämplig lösning än licensjakt och skyddsjakt på Sveriges sälpopulationer. Det är viktigt att gråsäl, knubbsäl och vikaresäl hanteras inom ekosystembaserad förvaltning. Detta för att skydda fredningsområden för fisk, lekplatser och viktiga fiskbestånd samt de blå näringarna.

Vattenbruksanläggningar är oftast immobila och kontinuerliga och det har visat sig att sälskrämmor inte alltid fungerar vid dessa anläggningar. I viss mån kan förstärkta skyddsnät ge skydd vid vattenbruksanläggningar. Skador från säl uppkommer trots skyddsåtgärder och det saknas därför även för dessa näringsidkare ett rimligt alternativ till skyddsjakt av säl på dessa anläggningar.

För att underlätta för fisket ser vi att det är viktigt att skyddsjaktsansökningar som skickas in av näringsidkare hanteras skyndsamt.

5. Rutiner för och omfattning av bärgning och provtagning

I vårt yttrande 2025 beskrev vi det arbetet som vi har genomfört kopplat till åtgärden "Ersättning för hanteringskostnader för fållda sälar" i Havs-, fiskeri- och vattenbruksprogrammet 2021–2027. Säljakten är tung, svår och dyr och sälen sjunker ofta när den väl är fålld. Jordbruksverket har sedan dess genomfört ändringar i åtgärden där maxantalet per ansökan för säljägare har höjts från max 5 sälar till 20 sälar samt att länsstyrelserna läggs till som stödmottagare.

6. Övrigt

Program sälar och fiske (PSF) har sedan 1990-talet arbetat med att hitta lösningar och möjlighet för fisket att kunna bedriva sin verksamhet parallellt med de ökande sälstammarna. I dagsläget råder minskad finansiering till PSF vilket påverkar den möjliga fortsättningen av utveckling av sälsäkra fiskeredskap i takt med att sälen lär sig att bemästra de redskap som tagits fram historiskt. Yrkesfiskare kan söka

investeringsstöd inom Havs-, fiskeri- och vattenbruksprogrammet 2021–2027 för inköp av sälsäkra fiskeredskap. Det är dock fortsatt viktigt att nya lösningar kan tas fram i takt med att fler sälar lär sig att ta fisk ur dessa redskap.

I detta ärende har enhetschefen Maria Gustafsson beslutat. Elin Gunve har varit föredragande. I den slutliga handläggningen har också Lotta Nordensten, och verksjurist Emmi Unnerfors deltagit.

Maria Gustafsson

Elin Gunve

Yttrandet har signerats digitalt och saknar därför namnunderskrifter.

